

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

20 Ιουλίου 2020

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 2998

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΕΣΕΔΠ/65826/699

Τεχνικές οδηγίες προσαρμογής υφιστάμενων κτιρίων και υποδομών για την προσβασιμότητα αυτών σε άτομα με αναπηρία και εμποδιζόμενα άτομα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133).

2. Το άρθρο 90 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α' 98).

3. Το π.δ. 70/2015 «Ανασύσταση των Υπουργείων Πολιτισμού και Αθλητισμού, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ανασύσταση του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου και μετονομασία του σε Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής. Μετονομασία του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων σε Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού σε Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και του Υπουργείου Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας σε Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Μεταφορά Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού» (Α' 114).

4. Το π.δ. 83/2019 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).

5. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών / Ενιαιών Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

6. Την υπ' αρ. ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/67414/8290/23.7.2019 υπουργική απόφαση «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Δημήτριο Οικονόμου» (Β' 3107).

7. Το π.δ. 132/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας» (Α' 160).

8. Τον ν. 4495/2017 «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» (Α' 167).

9. Την παρ. 9 του άρθρου 99 του ν. 4685/2020 «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις» (Α' 92).

10. Την επεξεργασία του Τεύχους από τα μέλη της Επιτροπής Προσβασιμότητας ΥΠΕΝ, όπως αυτή συστάθηκε με την υπ' αρ. 37669/2015 υπουργική απόφαση «Σύσταση μη αμειβόμενης Επιτροπής Προσβασιμότητας της παρ. 7 του άρθρου 26 του ν. 4067/2012» (Β' 1988) όπως αυτή τροποποιήθηκε και παρατάθηκε μέχρι 30.6.2020.

11. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α:

Καθολικός σχεδιασμός

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για την χρήση της παρούσας παρατίθενται οι κάτωθι ορισμοί:

α. Προσβασιμότητα: Με τον όρο ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ νοείται το χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος, που επιτρέπει σε όλα τα άτομα - χωρίς διακρίσεις φύλου, ηλικίας και λοιπών χαρακτηριστικών, όπως σωματική διάπλαση, δύναμη, αντίληψη, εθνικότητα - να έχουν πρόσβαση σε αυτό, δηλαδή να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και με άνεση να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις υποδομές, αλλά και τις υπηρεσίες (συμβατικές και ηλεκτρονικές) και τα αγαθά που διατίθενται στο συγκεκριμένο περιβάλλον. Η προσβασιμότητα στο δομημένο περιβάλλον εξασφαλίζεται μέσω του προσβάσιμου σχεδιασμού, δηλαδή μια διαδικασία σχεδιασμού κατά την οποία οι ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες εξετάζονται ειδικά, με στόχο τα προϊόντα, τις υπηρεσίες και τις υποδομές ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν, κατά το δυνατόν, αυτόνομα από άτομα με διάφορες αναπηρίες.

β. Εύλογη Προσαρμογή: Με τον όρο ΕΥΛΟΓΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ νοείται κάθε απαραίτητη ή/και κατάλληλη τροποποίηση και ρύθμιση της μορφής και της αρχιτεκτονικής διαμόρφωσης του κτιρίου και του περιβάλλοντα χώρου του, η οποία, μπορεί να υλοποιηθεί όπου

απαιτείται και ανά συγκεκριμένη περίπτωση χωρίς να προκύπτει δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος, με στόχο την διασφάλιση της προσβασιμότητας του κτιρίου, όσον αφορά, σε άτομα με αναπηρίες και εμποδιζόμενα άτομα. Η υλοποίηση «εύλογων προσαρμογών» στοχεύει επιπροσθέτως στην απόλαυση ή άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών. Εύλογες προσαρμογές μπορούν να υλοποιούνται και σε εξειδικευμένες παρεμβάσεις για την ικανοποίηση ατομικών αναγκών κάποιου ατόμου, το οποίο, αν και σε προσβάσιμο περιβάλλον, έχει ανάγκη επιπλέον εξειδικευμένες προσαρμογής.

γ. Καθολικός σχεδιασμός: Με τον όρο ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ νοείται ο σχεδιασμός προϊόντων, περιβαλλόντων, προγραμμάτων και υπηρεσιών που θα μπορούν να χρησιμοποιούνται από όλους τους ανθρώπους, στο μέγιστο δυνατό βαθμό χωρίς ανάγκη προσαρμογής ή εξειδικευμένου σχεδιασμού. Ο «καθολικός σχεδιασμός» δεν αποκλείει την τοποθέτηση και την χρήση υποβοηθητικών συσκευών για συγκεκριμένες ομάδες ατόμων με αναπηρίες, όπου αυτό απαιτείται.

δ. Προσβάσιμη αλυσίδα: Με τον όρο ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΗ ΑΛΥΣΙΔΑ νοείται κάθε σειρά αλληλεξαρτώμενων και αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων, που διασφαλίζουν την αυτονομία, άνεση και ασφάλεια κίνησης των ατόμων με αναπηρία και γενικότερα των εμποδιζόμενων ατόμων, χωρίς ασυνέχειες. Βασικός στόχος κάθε σχεδιασμού πρέπει να είναι η δημιουργία «προσβάσιμης αλυσίδας».

Άρθρο 2

Αρχές καθολικού σχεδιασμού

Ο Καθολικός Σχεδιασμός βασίζεται στις εξής επτά αρχές:

1. Δυνατότητα χρήσης από το μεγαλύτερο δυνατό φάσμα χρηστών (αποφυγή διάκρισης και στιγματισμού, πρόβλεψη ίδιων ή/και ισοδύναμων μέσων, διασφάλιση ισότιμης ιδιωτικότητας και ασφάλειας των χρηστών, ελκυστικότητα του σχεδιασμού).

2. Ευελιξία στη χρήση (ικανοποίηση χρηστών με ευρύ φάσμα ικανοτήτων και προτιμήσεων, παροχή επιλογών στις μεθόδους χρήσης, προσαρμοστικότητα στους ρυθμούς του χρήστη).

3. Απλή και διαισθητική χρήση (σχεδιασμός με εύκολα κατανοητή χρήση ανεξάρτητα από την εμπειρία του χρήστη, τις γνώσεις, τις γλωσσικές δεξιότητες ή το επίπεδο συγκέντρωσης αυτού, εξάλειψη της περιττής πολυπλοκότητας, συνέπεια με τις προσδοκίες και τη διαίσθηση των χρηστών).

4. Εύληπτη πληροφόρηση (αποτελεσματική μετάδοση της πληροφόρησης στον χρήστη ανεξάρτητα από τις συνθήκες περιβάλλοντος ή τις αισθητηριακές ικανότητες του χρήστη, χρήση διαφορετικών μορφών πληροφόρησης, έντονη αντίθεση μεταξύ πληροφορίας και περιβάλλοντος, συμβατότητα του σχεδιασμού με βοηθήματα που χρησιμοποιούν οι χρήστες).

5. Ανοχή σε σφάλματα (ελαχιστοποίηση κινδύνων και δυσμενών συνεπειών από τυχαίες / ακούσιες ενέργειες, πρόβλεψη προειδοποιήσεων για κινδύνους και σφάλ-

ματα, πρόβλεψη λειτουργιών ασφαλούς αποτυχίας, αποθάρρυνση ασυνείδητης δράσης σε εργασίες που απαιτούν επαγρύπνηση).

6. Χαμηλή σωματική προσπάθεια (ο σχεδιασμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά και άνετα, με ελάχιστη κόπωση και με ουδέτερη στάση του σώματος του χρήστη, με καταβολή λογικής δύναμης / προσπάθειας, με ελαχιστοποίηση επαναλαμβανόμενων ενεργειών).

7. Μέγεθος και χώρος προσέγγισης και χρήσης (πρόβλεψη κατάλληλου μεγέθους και χώρου για προσέγγιση, χειρισμό και χρήση ανεξάρτητα από το μέγεθος του σώματος, τη στάση του σώματος ή την κινητικότητα του χρήστη, πρόβλεψη επαρκούς χώρου για τη χρήση βοηθητικών συσκευών ή προσωπικής βοήθειας).

Άρθρο 3

Πεδίο Εφαρμογής

1. Οι Τεχνικές Οδηγίες της παρούσας για την υλοποίηση εύλογων προσαρμογών στα κτίρια και στον περιβάλλοντα χώρο τους, εφαρμόζονται στα υφιστάμενα πριν από την ισχύ του ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» (Α' 79) κτίρια που προβλέπονται στις διατάξεις της παρ. 4 του Άρθρου 26 και των διατάξεων του άρθρου 27.

2. Βάσει των διατάξεων της «Εγκυκλίου ΑμεΑ ΥΠΕΚΑ «Διευκρινίσεις για την εφαρμογή του άρθρου 26 του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ν. 4067/2012) που αφορά στις ειδικές ρυθμίσεις για την προσβασιμότητα ΑμεΑ / εμποδιζόμενων ατόμων», υπ' αρ. α.π. οικ. 42382/16.7.2013: Εξαιρούνται από την παραπάνω υποχρέωση τα κτίρια που έχουν μοναδική πρόσβαση σε δρόμο με βαθμίδες ή βρίσκονται σε οικόπεδα στα οποία η ελάχιστη διαφορά στάθμης του φυσικού εδάφους στην οικοδομική γραμμή από την επιφάνεια του πεζοδρομίου είναι μεγαλύτερη από 2,50 μ. Επίσης, εξαιρούνται από την υποχρέωση διαμόρφωσης πρόσβασης στους πάνω από το ισόγειο ορόφους ή τους εσωτερικούς εξώστες ή αναβαθμούς τα εν λόγω κτίρια, εφόσον αθροιστικά ισχύουν τα παρακάτω:

α) το εμβαδόν των εσωτερικών εξωστών ή αναβαθμών αποτελεί ποσοστό μέχρι 50% του εμβαδού της κυρίως αίθουσας και όχι περισσότερο των 100 τ.μ. και η χρήση του είναι ίδια με αυτή της κυρίως αίθουσας ή οι εσωτερικοί εξώστες ή αναβαθμοί έχουν βοηθητική χρήση,

β) το συνολικό μικτό εμβαδόν των πάνω από το ισόγειο ορόφων είναι μικρότερο των 200 τ.μ. και

γ) το μικτό εμβαδόν κάθε ορόφου είναι μικρότερο των 70 τ.μ.. Οι εξαιρέσεις που αναφέρονται στις περιπτώσεις β' και γ' της παραγράφου αυτής δεν ισχύουν, αν η χρήση του κτιρίου είναι η μοναδική στον οικισμό και ταυτόχρονα στους πάνω από το ισόγειο ορόφους υπάρχουν χρήσεις για εξυπηρέτηση κοινού διαφορετικές από αυτές που υπάρχουν στον ισόγειο όροφο.

Άρθρο 4

Μεθοδολογία

1. Για τον έλεγχο των απαιτούμενων προσαρμογών ώστε τα υφιστάμενα κτίρια που επιβάλλεται να καταστούν προσβάσιμα βάσει των διατάξεων του άρθρου 26 του ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός»

(Α' 79), ακολουθείται η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, που επεξεργάστηκε Διυπουργική Επιτροπή και Εκδόθηκε από την Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, του Υπουργείου Εσωτερικών το 2009.

Βάσει της παραπάνω μεθοδολογίας εξετάζονται με σειρά προτεραιότητας τα παρακάτω θεματικά πεδία:

- I. Προσέγγιση - Είσοδος
- II. Οριζόντια κυκλοφορία
- III. Κατακόρυφη κυκλοφορία
- IV. Εξυπηρετήσεις - εξοπλισμός

Σε συνέχεια των παραπάνω η επιλογή των προσαρμογών για το κτίριο και τον περιβάλλοντα χώρο του στοχεύει στην εξασφάλιση της προσβασιμότητας με βάση τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού όπως παρουσιάζονται στο άρθρο 2 της παρούσας.

Πρωταρχικό στόχο κατά την υλοποίηση προσαρμογών αποτελεί η ικανοποίηση των αναγκών όλων των χρηστών, συνεπώς και όλων των κατηγοριών ατόμων με αναπηρίες. Σε περίπτωση όμως αποδεδειγμένης αδυναμίας ικανοποίησης των αναγκών κάποιας κατηγορίας εξ αυτών, θα πρέπει οπωσδήποτε να διασφαλίζεται η ικανοποίηση των αναγκών όλων των υπολοίπων κατηγοριών, κατ'αντιστοιχία με τις διατάξεις του άρθρου 1

της υπ' αρ. 52907/2009 υπουργικής απόφασης «Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία σε κοινόχρηστους χώρους των οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών» (Β' 2621) Υπουργού ΠΕΚΑ.

Ειδικότερα, οι απαιτούμενες προσαρμογές σε υποδομές υφιστάμενες προ της ισχύος του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού θα πρέπει να στοχεύουν κατά προτεραιότητα στη διασφάλιση προσβάσιμης εισόδου από τους κοινόχρηστους χώρους του οικιστικού ιστού, απρόσκοπτης οριζόντιας και κατακόρυφης κυκλοφορίας στο μεγαλύτερο δυνατό μέρος του κτιρίου συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης σήμανσης, δημιουργίας ενός τουλάχιστον προσβάσιμου χώρου υγιεινής στο κτίριο με κοινή χρήση ανδρών/γυναικών, σύμφωνα με τις Οδηγίες σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Σχεδιάζοντας για Όλους» και πρόβλεψης χώρων αναμονής σε έκτακτες περιπτώσεις.

2. Επιπλέον των παραπάνω, οι απαιτούμενες προσαρμογές για κτίρια Δημοσίων ή Ιδιωτικών Οργανισμών, βάσει του προτύπου ΕΛΟΤ 1439:2012 «Οργανισμός φιλικός σε πολίτες με αναπηρία - Απαιτήσεις και συστάσεις» οι απαιτούμενες προσαρμογές ως προς τις κτιριακές υποδομές των υφιστάμενων δομών που αναφέρονται στην παρ. 4 του άρθρου 26, του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού οφείλουν να ακολουθούν κατ'ελάχιστον τις προδιαγραφές του Πίνακα 1:

Πίνακας 1

A/A	ΕΙΔΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΟΥΝ
1	ΜΙΚΡΟΣ	≤10 εργαζόμενοι και ≤100,00μ ² μικτό εμβαδόν	ΝΑΙ	Προσβάσιμη είσοδος Εύλογες προσαρμογές Οριζόντια ή/και κατακόρυφη κυκλοφορία σε τμήμα των χώρων Προσβάσιμος χώρος υγιεινής, (αν από την ισχύουσα δευτερεύουσα νομοθεσία επιβάλλεται η ύπαρξη έστω και 1 μόνο χώρου υγιεινής, αυτός θα πρέπει να είναι προσβάσιμος με κοινή χρήση ανδρών / γυναικών)
2	ΜΕΓΑΛΟΣ	>10 εργαζόμενοι ή >100,00μ ² μικτό εμβαδόν (ισχύει το ισχυρότερο κριτήριο)	ΝΑΙ	Προσβάσιμη είσοδος Οριζόντια και κατακόρυφη κυκλοφορία Προσβάσιμες εξυπηρετήσεις ανά όροφο (συμπεριλαμβανομένου ενός τουλάχιστον προσβάσιμου χώρου υγιεινής με κοινή χρήση ανδρών / γυναικών) Προσβάσιμοι εξοπλισμοί για χρήση κοινού (π.χ. τηλέφωνα, ψύκτες, ΑΤΜ κ.λπ.) Υποδομές διαφυγής σε έκτακτη ανάγκη

Άρθρο 5

Μελέτη Προσβασιμότητας

1. Για την υλοποίηση των απαιτούμενων προσαρμογών για τα κτίρια του άρθρου 3 της παρούσας, συντάσσεται «Μελέτη Προσβασιμότητας» του άρθρου 26 του

ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» (Α' 79) και της «Εγκυκλίου ΑμεΑ ΥΠΕΚΑ «Διευκρινίσεις για την εφαρμογή του άρθρου 26 του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ν. 4067/2012) που αφορά στις ειδικές ρυθμίσεις για την προσβασιμότητα ΑμεΑ/ εμποδιζόμενων ατόμων», υπ'

αρ. α.π. οικ. 42382/16.7.2013. Κατά την εκπόνηση της Μελέτης Προσβασιμότητας για την προσαρμογή υφιστάμενων κτιρίων λαμβάνονται υπόψη τα κάτωθι:

- Ο ν. 4495/2017 «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» (Α' 167), άρθρο 40, παρ. 1ε.

- Ο ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός», Α' 79, άρθρα 26 και 27, υπ' αρ. 3046/304 της 30.1/3.2.1989 απόφαση «Κτιριοδομικός Κανονισμός» (Δ' 59) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

- Το π.δ. 41/2018 «Κανονισμός πυροπροστασίας των κτιρίων» (Α' 80).

- Η υπ' αρ. 52487/2002 απόφαση Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ σε υφιστάμενα κτίρια», Β' 18, κατά το μέρος που ισχύει.

- Οι Οδηγίες Σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Σχεδιάζοντας για Όλους», 1998, όπως θεσμοθετήθηκαν από το άρθρο 26 του ΝΟΚ.

- Το π.δ. 16/1996 «Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/654/ΕΟΚ» (Α' 10).

2. Για θέματα που δε ρυθμίζονται από τους ελληνικούς κανονισμούς θα χρησιμοποιείται το ISO 21542-2011 "Building construction - Accessibility and usability of the built environment" όπως ισχύει σήμερα, ο «ADA Standards for accessible design» ή/και άλλοι σχετικοί και αναγνωρισμένοι ευρωπαϊκοί και διεθνείς κανονισμοί και πρότυπα.

3. Η μελέτη προσβασιμότητας για την προσαρμογή υφιστάμενων κτιρίων θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα εξής:

I. Αρχιτεκτονικά Σχέδια υφιστάμενης κατάστασης κτιρίου και περιβάλλοντος χώρου σε κλίμακα 1:00 και 1:50 (κατόψεις, τομές, όψεις).

II. Αρχιτεκτονικά Σχέδια κτιρίου και περιβάλλοντος χώρου με τις προσαρμογές σε κλίμακα 1:100 και 1:50 (κατόψεις, τομές, όψεις).

III. Στατική Μελέτη που αφορά στις προσαρμογές εφόσον απαιτείται. Στην περίπτωση που δεν απαιτείται, σχετική Βεβαίωση από Πολιτικό Μηχανικό ότι δεν θίγεται ο φέρωντας οργανισμός του κτιρίου.

IV. Η/Μ Μελέτη που αφορά στις προσαρμογές εφόσον απαιτείται.

V. Τα σχέδια του περιβάλλοντος χώρου μπορούν να

είναι και σε μικρότερη κλίμακα (1:200) εφόσον πρόκειται για μεγάλες εκτάσεις ή οικόπεδα.

VI. Αρχιτεκτονικές Λεπτομέρειες για τις προσαρμογές σε κλίμακα 1:20 και 1:50.

VII. Τεχνική Έκθεση.

Για την εκτέλεση των εργασιών που απαιτούνται για την εκτέλεση των απαιτούμενων εργασιών, προκειμένου τα κτίρια να καταστούν προσβάσιμα βάσει των τεχνικών οδηγιών της παρούσης, εκδίδεται η ανάλογη διοικητική πράξη, βάσει των διατάξεων των άρθρων 28 και 29 του ν. 4495/2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β:

Τεχνικές Οδηγίες

Άρθρο 1

Προσβάσιμες διαδρομές

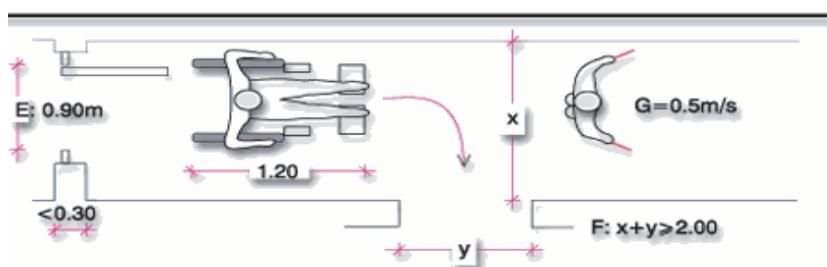
1. Ως ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ νοείται η συντομότερη, συνεχής, ασφαλής και χωρίς εμπόδια πορεία, κατάλληλου πλάτους και υλικού επικάλυψης που ακολουθεί ένα άτομο με αναπηρία ή/και εμποδιζόμενο άτομο για τη μετάβασή του από ένα σημείο σε ένα άλλο. Περιλαμβάνει ισόπεδες διαδρομές, ράμπες κατάλληλης κλίσης ή/και ανυψωτικούς μηχανισμούς καθώς και την κατάλληλη σήμανση σε μορφές προσβάσιμες στα άτομα με αναπηρία (ηχητική, φωτεινή και ανάγλυφη).

2. Σε κάθε προσβάσιμη διαδρομή πρέπει να εξασφαλίζεται:

α. ελάχιστο καθαρό πλάτος 0,90μ., ελεύθερο από παντός είδους εμπόδια (εξοπλισμοί, μόνιμα ή προσωρινά αποθηκευμένα υλικά κ.λπ.) καθ' όλο το μήκος της και ελεύθερο καθαρό ύψος 2,20μ.,

β. δημιουργία ενός τουλάχιστον «χώρου περιστροφής αναπηρικού αμαξιδίου» ελάχιστης διαμέτρου 1,50μ., ελεύθερο παντός εμποδίου. Ο «χώρος περιστροφής αναπηρικού αμαξιδίου» μπορεί να ταυτίζεται με πλατύσκαλο ή να εξασφαλίζεται στον προθάλαμο / διάδρομο του κτιρίου,

γ. ότι το άθροισμα του καθαρού πλάτους της διαδρομής, με το καθαρό πλάτος του καθέτου σε αυτή διαδρομής/ανοίγματος, όπου πρόκειται να εισέλθει το αναπηρικό αμαξίδιο, να είναι μεγαλύτερο ή ίσο των 2,00μ. (βλ. σχ.1 όπου $x+y \geq 2,00$), προκειμένου για την δυνατότητα στροφής από τον χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου κατά 90ο (π.χ. για να εισέλθει σε κάθετο διάδρομο ή άλλο χώρο κ.λπ.).

Σχήμα 1: Απαιτούμενες διαστάσεις για στροφή αμαξιδίων κατά 90ο

Άρθρο 2

Προσβάσιμη Είσοδος

1. Κύρια και βοηθητική είσοδος: Καταβάλλεται προσπάθεια να καταστεί προσβάσιμη η κύρια είσοδος του κτιρίου. Σε δεύτερο χρόνο και εφόσον αυτό δεν είναι δυνατόν εξετάζεται η δυνατότητα προσβάσιμης εισόδου από δευτερεύουσα είσοδο.

2. Είσοδοι κτιρίων με μία ή δύο βαθμίδες: Στην περίπτωση υφιστάμενης κύριας εισόδου κτιρίου με 1 ή 2 βαθμίδες, προκειμένου αυτή να είναι προσβάσιμη, από τον περιβάλλοντα χώρο ή το παρακείμενο πεζοδρόμιο καταβάλλεται κάθε προσπάθεια κάλυψης της υψομετρικής διαφοράς με κεκλιμένο επίπεδο - ράμπα επιθυμητής κλίσης 5% και όχι μεγαλύτερης του 8%, εφόσον υπάρχει επαρκές πλάτος πεζοδρομίου, ή επαρκής χώρος στην πρασιά.

α. Σε περίπτωση που η είσοδος του κτιρίου βρίσκεται σε πεζοδρόμιο πλάτους <1,00μ., όπου η κατασκευή ράμπας είναι απαγορευτική, η κάλυψη της υψομετρικής διαφοράς πραγματοποιείται με:

- Υπερύψωση του πεζοδρομίου στο ύψος της εισόδου και σε όλο το μήκος της με δημιουργία «πλατυσκάλου» εισόδου και εν συνεχεία χαμήλωμα» του πεζοδρομίου σε όλο το πλάτος του, με την προϋπόθεση ότι (α) η θύρα εισόδου βρίσκεται σε εσοχή τέτοιου πλάτους το οποίο αθροιζόμενο με το πλάτος του πεζοδρομίου επιτρέπει τον ελιγμό αναπηρικού αμαξιδίου (Φ1,50μ.) και (β) ότι το κεκλιμένο επίπεδο - ράμπα που δημιουργείται δεν παρακωλύει την είσοδο/έξοδο στα παρακείμενα κτίρια ανεξάρτητα από τη χρήση τους, ούτε και σε παρακείμενες εισόδους - εξόδους θέσεων στάθμευσης.

β. Σε περίπτωση που η είσοδος του κτιρίου βρίσκεται σε πεζοδρόμιο πλάτους >1,00μ. για την κάλυψη της υψομετρικής διαφοράς μπορούν να εφαρμόζονται κατά περίπτωση, οι εξής παρεμβάσεις:

- Κατασκευή κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας παράλληλα με το κτίριο, επιθυμητής κλίσης 5% και όχι μεγαλύτερης του 8%, υπό την προϋπόθεση ότι το εναπομένον ελεύθερο πλάτος του πεζοδρομίου είναι μεγαλύτερο ή ίσο με 0,90μ. και ότι η ράμπα δεν παρακωλύει την είσοδο / έξοδο ανεξάρτητα από τη χρήση τους, ούτε και σε παρακείμενες εισόδους - εξόδους θέσεων στάθμευσης.

- Χρήση φορητής ράμπας κλίσης μέχρι 10% προκειμένου για μήκος μέχρι 1,00μ. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει επιπλέον να τοποθετείται σε σημείο προσβάσιμο από άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο κομβίο κλήσης, που θα ειδοποιεί για την παρουσία του, σε υπάλληλο μόνιμης στελεχωμένης θέσης εντός του κτιρίου. Το κομβίο πρέπει να σημαίνεται ευκρινώς με το Διεθνές Σύμβολο Πρόσβασης (πικτόγραμμα με άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο).

- Τοποθέτηση αναβατορίου πλατφόρμας κλίμακας.

- Τοποθέτηση μηχανισμού πλατφόρμας, εφόσον αυτό είναι εφικτό, «χωνευτού» στο πεζοδρόμιο, με άδεια του οικείου Δημοτικού Συμβουλίου. Η τελική επιφάνεια του μηχανισμού αυτού, όταν είναι βυθισμένος, θα είναι από-

λυτα συνεπίπεδη με τις παρακείμενες επιφάνειες και δε θα δημιουργεί καμία εσοχή / εσοχή από αυτές.

3. Είσοδοι με περισσότερες των δύο βαθμίδων: Στην περίπτωση υφιστάμενης κύριας εισόδου κτιρίου με περισσότερες από δύο βαθμίδες, προκειμένου αυτή να είναι προσβάσιμη, από τον περιβάλλοντα χώρο ή το παρακείμενο πεζοδρόμιο, κατά προτεραιότητα εφαρμόζονται τα παρακάτω:

α. Ως πρώτη βέλτιστη λύση εξετάζεται καταρχάς η εξεύρεση κατάλληλης διαμόρφωσης - παρέμβασης με τυχόν τροποποιήσεις και διαμορφώσεις στο εσωτερικό του κτιρίου (υποβάθμιση πλατυσκάλου, ράμπα, τροποποιήσεις σε σκάλες κ.λπ.). Αν αυτό είναι τεχνικά αδύνατο, τότε μπορούν να εφαρμόζονται κατά περίπτωση, οι εξής παρεμβάσεις:

α.1. Σε περίπτωση επάρκειας χώρου βέλτιστη λύση είναι η κατασκευή κεκλιμένου επιπέδου

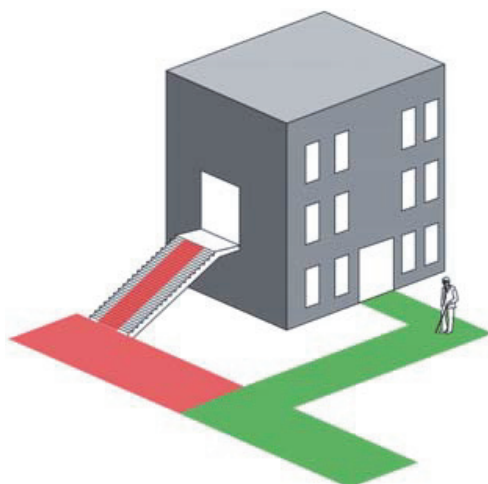
- ράμπας επιθυμητής κλίσης 5% και όχι μεγαλύτερης του 8%.

α.2. Σε περίπτωση ανεπάρκειας απαιτούμενου χώρου για την κατασκευή κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας, διερευνάται η δυνατότητα δημιουργίας ή η χρήση τυχόν δεύτερης εισόδου (βλ. παρ. 5.3.5) ισόπεδα χωρίς βαθμίδες.

α.3. Σε περίπτωση μη ύπαρξης άλλης προσβάσιμης εισόδου, τοποθετείται αναβατόριο κλίμακας με πλατφόρμα ή αναβατόριο πλατφόρμας «χωνευτό» στο πεζοδρόμιο.

α.4. Εάν, τεκμηριωμένα, ούτε αναβατόριο ή αναβατόριο πλατφόρμας «χωνευτό» μπορεί να τοποθετηθεί, τότε -εφόσον στο κτίριο στεγάζεται υπηρεσία εξυπηρέτησης κοινού που δεν εμπίπτει στις εξαιρέσεις της παρ. 5 του άρθρου 26 του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ν. 4067/2012) - θα πρέπει να εξεταστεί η μεταστέγαση της υπηρεσίας σε προσβάσιμο κτίριο ή η πρόβλεψη εναλλακτικών υπηρεσιών εξυπηρέτησης των ατόμων με αναπηρία, όπως π.χ. πρόβλεψη εξυπηρέτησης κατ'οίκον ή μέσω διαδικτύου (ιστοσελίδα σύμφωνη με τις διεθνείς προδιαγραφές προσβασιμότητας (W3C-WAI) ή μέσω προσβάσιμων εφαρμογών ή SMS κ.λπ. Η τεκμηρίωση θα προκύπτει από τεχνική έκθεση μηχανικού συνοδευόμενη από σχέδια, φωτογραφίες κ.λπ. στοιχεία τεκμηρίωσης της αδυναμίας προσαρμογής, τα οποία θα υποβάλλονται στην Κεντρική Επιτροπή Προσβασιμότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η τεκμηρίωση θα συνοδεύεται από υπεύθυνες δηλώσεις ιδιοκτητών, νομέων κ.λπ., με θεώρηση γνήσιου υπογραφής (ή συμβολαιογραφική πράξη) για τη δέσμευσή τους για εφαρμογή της λύσης.

4. Προσβάσιμη είσοδος διαφορετική από την κυρία είσοδο: Σε περίπτωση ύπαρξης ή δημιουργίας προσβάσιμης εισόδου διαφορετικής από την κυρία είσοδο επιβάλλεται η πρόβλεψη κατάλληλης καθοδηγητικής σήμανσης που θα οδηγεί μέσω προσβάσιμης διαδρομής από την κύρια είσοδο σε αυτήν.

Σχήμα 2: Προσβάσιμη είσοδος διαφορετική από την κυρία είσοδο

Άρθρο 3

Κάλυψη υψομετρικών διαφορών - Οριζόντια και κατακόρυφη κυκλοφορία

1. ΚΕΚΛΙΜΕΝΑ ΕΠΙΠΕΔΑ - ΡΑΜΠΕΣ:

α. Για την κάλυψη υψομετρικών διαφορών (ειδικότερα στον υπαίθριο χώρο) εξετάζεται κατά προτεραιότητα (α) η κατασκευή - δημιουργία κεκλιμένων επιπέδων - ραμπών, μόνιμων ή φορητών, με μέγιστη κλίση 5% (1:20), προκειμένου να εξασφαλίζεται κατά το δυνατόν η αυτόνομη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία και (β) η βελτίωση των υφιστάμενων κεκλιμένων επιπέδων βάσει των διατάξεων της παρούσας.

Σχήμα 3: Κίνηση χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου σε ράμπα

β. Βάσει των διατάξεων των Οδηγιών Σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Σχεδιάζοντας για Όλους» προτείνονται οι κλίσεις κεκλιμένων επιπέδων - ραμπών για την κάλυψη υψομετρικών διαφορών που παρουσιάζονται στον Πίνακα 2:

Πίνακας 2

A/A	ΥΨΟΜΕΤΡ. ΔΙΑΦΟΡΑ (μ)	ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΛΥΨΗΣ	Max ΚΛΙΣΗ	ΑΝΕΚΤΟ ΜΗΚΟΣ (μ)
1.	0,00-0,02	Φαλτσογωνιά	1:1 ή 100%	0,02
2.	0,02-0,04	Φαλτσογωνιά	1:2 ή 50%	0,04-0,08
3.	0,04-0,10	Ράμπα	1:10 ή 10%	1,00
4.	0,10-0,25	Ράμπα	1:12 ή 8%	3,00
5.	0,25-0,50	Ράμπα	1:16 ή 6%	8,00
6.	0,50μ και άνω	ράμπα ή μηχανικό μέσο (αναβατήριο, ανελκυστήρας κ.λπ.)	1:20 ή 5%	10,00 άνω των 10,00μ παρεμβάλλεται επίπεδο τμήμα μήκους 1,50μ

Οδηγίες σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Σχεδιάζοντας για Όλους», 1998

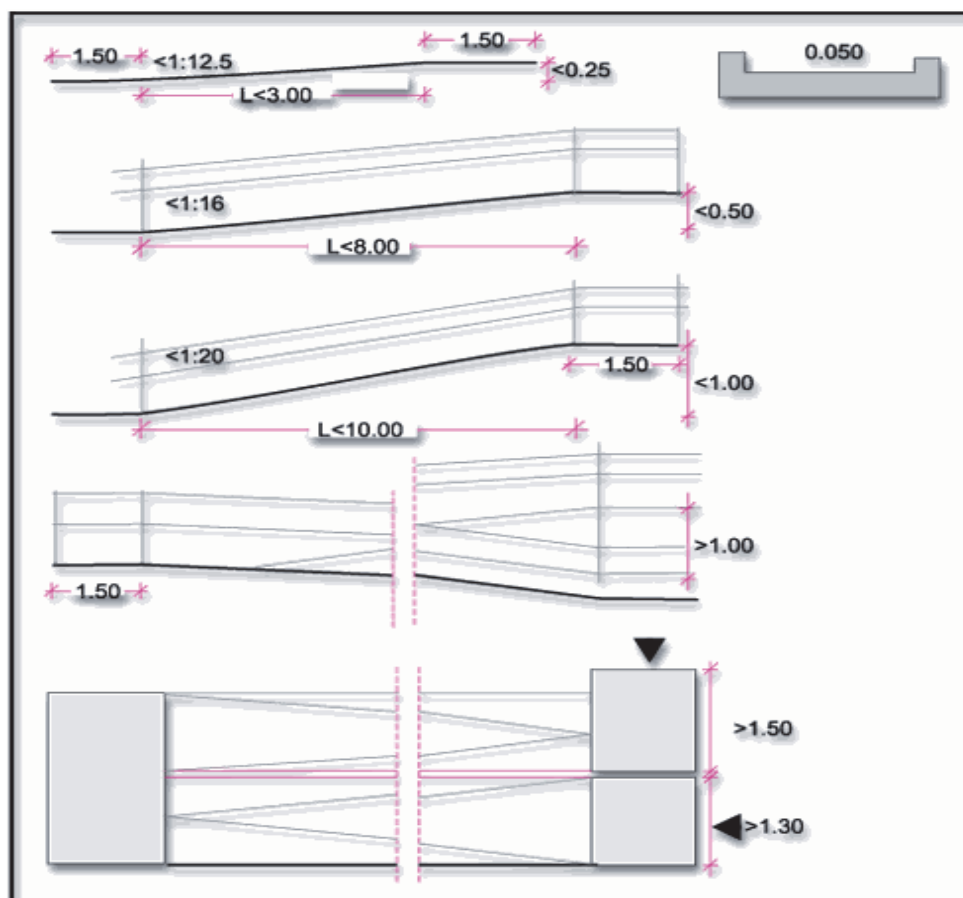
γ. Ως «ωφέλιμο πλάτος» ενός κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας ορίζεται το καθαρό από εμπόδια και στοιχεία εξοπλισμού και εξυπηρέτησης πλάτος κίνησης (καθαρό πλάτος κίνησης χωρίς τους χειρολισθήρες, του κιγκλιδώματος, του στηθαίου κ.λπ.). Για ράμπες μήκους μεγαλύτερου των 10,00μ. επιβάλλεται η κατασκευή οριζόντιου τμήματος (πλατύσκαλου) ελάχιστου μήκους 1,50μ. και πλάτους κατ' ελάχιστο ίσο με το «ωφέλιμο πλάτος» του κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας. Πλατύσκαλα επιβάλλεται να κατασκευάζονται στην αρχή και το τέλος κάθε κεκλιμένου επι-

πέδου - ράμπας, καθώς και σε κάθε σημείο αλλαγής της διεύθυνσής της. Το ωφέλιμο πλάτος ενός κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας εξαρτάται από το συνολικό πλάτος αυτού, ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερο από 0,90μ. Για παράλληλη κίνηση ή/και διασταύρωση δύο χρηστών αναπηρικών αμαξιδίων απαιτείται ελάχιστο ωφέλιμο πλάτος κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας 1,70μ.

δ. Τα κεκλιμένα επίπεδα - ράμπες φέρουν εκατέρωθεν στηθιαί ή κιγκλίδωμα ύψους 0,90μ. και περίζωμα (σοβατεπί) ύψους 0,05 - 0,10μ. Σε κάθε περίπτωση συνιστάται η τοποθέτηση διπλών χειρολισθήρων (ακόμα και σε στηθαία ή επί τοίχων), σε ύψος 0,70 και 9,90μ. από τη στάθμη του τελικού δαπέδου για διευκόλυνση όλων των χρηστών (βαδίζοντων, ατόμων σε αναπηρικό αμαξίδιο, ατόμων μικρού ύψους κ.λπ.). Σε περίπτωση κατασκευής κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας πλάτους μεγαλύτερου από 3,00μ πρέπει να τοποθετείται ενδιάμεσος χειρολισθήρας. Επισημαίνεται ότι, οι χειρολισθήρες διευκολύνουν τόσο τα άτομα με κινητική αναπηρία (π.χ. με αστάθεια ή με βακτηρίες (πατερίτσες) ή με ΣκΠ, υπερήλικες κ.λπ.), όσο και τυφλά άτομα. Το περίζωμα (σοβατεπί) στη βάση εξυπηρετεί τόσο τα τυφλά άτομα (ανιχνεύεται από μπαστούνι), όσο και άτομα σε αναπηρικά αμαξίδια, αφού εμποδίζουν τους μικρούς τροχούς του αμαξιδίου να βρεθούν στο κενό.

ε. Βάσει των διατάξεων της υπ' αρ. 52907/2009 υπουργικής απόφασης «Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία σε κοινόχρηστους χώρους των οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών» (Β' 2621) Υπουργού ΠΕΚΑ η αρχή και το τέλος κάθε κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας σε εξωτερικούς χώρους σημαίνεται πάντα με πλακίδια τύπου Β «ΚΙΝΔΥΝΟΣ» καθ' όλο το πλάτος αυτών και σε απόσταση 0,30μ. από τη συμβολή του κεκλιμένου επιπέδου - ράμπας με τα οριζόντια επίπεδα. Βάσει των ανωτέρω διατάξεων, ειδικά στις ράμπες ΑμεΑ που κατασκευάζονται στα πεζοδρόμια, σε σηματοδοτημένες ή μη διαβάσεις πεζών, καθώς και στις διαχωριστικές νησίδες κυκλοφορίας, τα παραπάνω πλακίδια τοποθετούνται μόνο στην απόληξη τους στην πλευρά προς το οδόστρωμα σε επαφή με το υποβαθμισμένο κράσπεδο, καθ' όλο το πλάτος των αντίστοιχων διαβάσεων. Επί των κεκλιμένων επιπέδων - ραμπών δεν κατασκευάζεται οδηγός τυφλών. Δεν επιβάλλεται από τη νομοθεσία σήμανση με τα πλακίδια τύπου Β «κίνδυνος» στην αρχή και το τέλος των κεκλιμένων επιπέδων εντός των κτιρίων, ωστόσο η κατασκευή τους συνιστάται για τη διευκόλυνση κίνησης και προσανατολισμού ατόμων με προβλήματα όρασης.

στ. Το τελικό δάπεδο των κεκλιμένων επιπέδων - ραμπών πρέπει να κατασκευάζεται από υλικό αντλιοσθητικό, ομοιογενές, σταθερό, με αντοχή στη χρήση και τις καιρικές συνθήκες προκειμένου για κεκλιμένα επίπεδα - ράμπες εξωτερικού χώρου, με μικρή αντανακλαστικότητα και ευκολία στον καθαρισμό και τη συντήρηση. Μέριμα πρέπει να λαμβάνεται ώστε η υφή του δαπέδου να μη δυσχεραίνει την κίνηση των αμαξιδίων και των ατόμων με βακτηρίες (πατερίτσες), μπαστούνια ή άλλα βοηθητικά μέσα. Η μοκέτα κρίνεται ως ακατάλληλη.

Σχήμα 4: Κατασκευή ράμπας

2. ΑΝΑΒΑΤΟΡΙΑ:

α. Αναβατόρια κατακόρυφης κίνησης με πλατφόρμα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν μέσο βελτίωσης της πρόσβασης σε υφιστάμενα κτίρια όταν δεν υπάρχει ή δεν είναι δυνατή η εγκατάσταση ανελκυστήρα επιβατών. Αναβατόρια κατακόρυφης κίνησης με πλατφόρμα υπάρχουν, πλέον, πολλών τύπων, ακόμη και φορητά. Η χρήση φορητών αναβατορίων συνιστάται μόνο για κάλυψη πολύ μικρών υψομετρικών διαφορών και σε περιπτώσεις πολύ μικρής συχνότητας ατόμων με κινητικές αναπηρίες στο χώρο. Ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η επιλογή πιστοποιημένων αναβατορίων κατά CE και όχι μη πιστοποιημένων ιδιοκατασκευών, καθώς και η τακτική συντήρηση αυτών στα πρότυπα των ανελκυστήρων.

β. Η χρήση αναβατορίου κλίμακας με πλατφόρμα συνιστάται μόνο για περιπτώσεις που έχουν αποκλειστεί τεκμηριωμένα όλες οι προαναφερόμενες προτεινόμενες διαμορφώσεις ή κατασκευές (ράμπα, ανελκυστήρας, αναβατόριο κατακόρυφης κίνησης με πλατφόρμα). Ειδικότερα, σε περίπτωση μίας μόνο υφιστάμενης κλίμακας στο κτίριο, η χρήση αναβατορίου κλίμακας με πλατφόρμα συνιστάται μόνο εφόσον το πλάτος της κλίμακας είναι τέτοιο που να μην εμποδίζεται η χρήση της κλίμακας από βαδίζοντες παράλληλα με τη λειτουργία του αναβατορίου πλατφόρμας. Αναβατόρια κλίμακας με κάθισμα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται σε κτίρια με χρήση κοινού.

γ. Τα αναβατόρια πλατφόρμας πρέπει να μεταφέρουν με ασφάλεια άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο.

γ.1. Οι ελάχιστες απαιτούμενες διαστάσεις πλατφόρμας προκειμένου για αναβατόρια κατακόρυφης κίνησης είναι: 0,90x1,20μ. Η απαιτούμενη ανυψωτική ικανότητα είναι: 250 χιλιόγραμμα. Για αναβατόρια πλατφόρμας κλίμακας οι διαστάσεις πλατφόρμας μπορούν να είναι 0,80X1,00μ. (συνιστώμενες 0,90X1,20μ.) και η ανυψωτική ικανότητα 250 χιλιόγραμμα. Όταν δεν υπάρχει εναλλακτική πρόσβαση μέσω κλίμακας, τότε το αναβατόριο θα πρέπει να δύναται να μεταφέρει και δεύτερο άτομο (συνοδό) και η πλατφόρμα να έχει ελάχιστες διαστάσεις 0,90x1,40μ. και ελάχιστη ανυψωτική ικανότητα 350 χιλιόγραμμα.

γ.2. Η κίνηση του αναβατορίου πρέπει να ελέγχεται από χειριστήρια στη πλατφόρμα και στην αρχή και τέλος της διαδρομής του (σταθερά σημεία). Στα σημεία εισόδου-εξόδου πρέπει να διατίθεται ικανοποιητικός χώρος για άνετη προσέγγιση και ελιγμό αναπηρικού αμαξιδίου, ελάχιστων διαστάσεων 1,50x1,50μ. Το αναβατόριο πρέπει να διαθέτει κινητή μπάρα ασφαλείας, η οποία θα προστατεύει τον χρήστη κατά την διάρκεια της κίνησης του αναβατορίου, επίσης πτερύγια προσαρμοσμένα στην πλατφόρμα, που θα διευκολύνουν την πρόσβαση σε αυτή και θα εμποδίζουν κατά την κίνηση του αναβατορίου το αμαξίδιο να κινηθεί. Όταν οι μπάρες είναι σηκωμένες και τα πτερύγια κατεβασμένα το αναβατόριο δεν μπορεί να κινηθεί. Συνιστάται η πρόβλεψη των σημείων εισόδου-εξόδου να είναι εκτός κύριων ροών κυκλοφορίας των χρηστών του κτιρίου. Επισημαίνεται, επίσης, ότι η πρόβλεψη πλατφόρμας διαστάσεων 0,90X1,20μ. ή/και 0,90X1,40μ. ενδεχομένως να μην εξυπηρετεί άτομα σε ηλεκτρικό αμαξίδιο, το οποίο μπορεί να έχει μήκος 1,50 ή και 1,75μ., οπότε όπου είναι δυνατή η τοποθέτηση

πλατφόρμας μεγαλύτερων διαστάσεων προτείνεται η χρήση της ώστε να εξυπηρετείται ο μεγαλύτερος δυνατός αριθμός χρηστών του κτιρίου.

δ. Τα αναβατόρια κατακόρυφης κίνησης με πλατφόρμα, που καλύπτουν υψομετρική διαφορά άνω των 1,20μ. πρέπει να διαθέτουν πλευρική κάλυψη τύπου «φρεατίου». Εν γένει, προτείνεται η τοποθέτηση των αναβατορίων πλησίον κλιμάκων ώστε να διευκολύνεται η παράλληλη κίνηση των συνοδών των ατόμων με αναπηρία.

3. ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ:

α. Βάσει των διατάξεων του άρθρου 27 του ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός», ειδικά για την περίπτωση των υφιστάμενων προ της ισχύος του κτιρίων με συγκεκριμένες χρήσεις, που αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 26, παρ. 4 αυτού, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση η πρόβλεψη ανελκυστήρα με τις ελάχιστες εσωτερικές διαστάσεις θαλάμου 1,00X1,25μ, όπως προβλέπει το πρότυπο ΕΛΟΤ: EN 81-701 για ένα χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου.

β. Όταν για λόγους εξασφάλισης προσβασιμότητας (κατακόρυφη κυκλοφορία) απαιτείται η εκ των υστέρων κατασκευή ανελκυστήρα σε υφιστάμενα κτίρια, εξετάζονται:

Α) οι διαστάσεις του «φαναριού» του κλιμακοστασίου ως προς τη δυνατότητα τοποθέτησης του ανελκυστήρα εντός αυτού,

Β) η δυνατότητα κατασκευής ανελκυστήρα στον ακάλυπτο χώρο ή στην πρασιά υπό την προϋπόθεση ότι η κατασκευή του δεν εμποδίζει τον εξαερισμό/φωτισμό των παρακείμενων χώρων,

Γ) η δυνατότητα συνένωσης δύο υφιστάμενων φρεατίων και θαλάμων μικρών διαστάσεων για τη δημιουργία ενός μεγαλύτερου.

γ. Σε περίπτωση παρεμβάσεων προσαρμογής υφιστάμενων ανελκυστήρων πρέπει να εξασφαλίζονται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

Α) Το καθαρό άνοιγμα θύρας, πρέπει να είναι τουλάχιστον 0,80μ. Σε περίπτωση μικρότερου ανοίγματος εξετάζεται η περίπτωση διαπλάτυνσης αυτού, άλλως ο ανελκυστήρας δε μπορεί να χαρακτηριστεί προσβάσιμος.

Β) Σε περίπτωση που το άνοιγμα της θύρας είναι μεγαλύτερο ή ίσο από 0,80μ. και ο θάλαμος έχει ικανοποιητικές μεν διαστάσεις αλλά η θύρα είναι στη μεγάλη πλευρά του, αν το βάθος (εν προκειμένω η μικρή πλευρά), με ανοιχτή τη θύρα είναι τουλάχιστον 1,25μ. ώστε να καλύπτει το μήκος του αμαξιδίου, ο ανελκυστήρας μπορεί να χρησιμοποιηθεί από χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου. Άλλως, ο ανελκυστήρας δε μπορεί να χαρακτηριστεί προσβάσιμος.

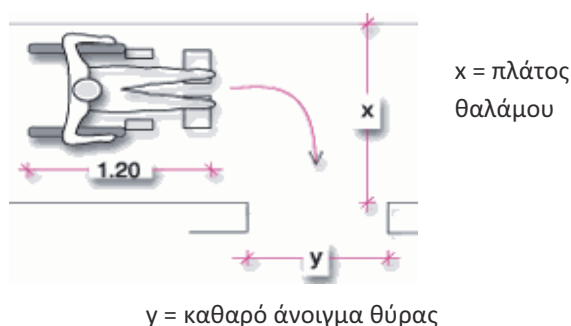
Γ) Αν το άνοιγμα της θύρας και οι διαστάσεις του θαλάμου είναι ικανοποιητικές και η θύρα στη σωστή πλευρά αλλά το άνοιγμα της θύρας δεν είναι στην ίδια θέση σε όλους τους ορόφους:

- Αν μεν το άνοιγμα της θύρας είναι στον ίδιο άξονα σε όλους τους ορόφους δεν υπάρχει πρόβλημα.

- Αν το άνοιγμα της θύρας εξόδου σε κάποιο όροφο είναι σε άξονα κάθετο προς αυτόν της θύρας εισόδου στο θάλαμο τότε εξετάζεται αν ισχύει η εξής σχέση:

(πλάτος θαλάμου+ καθαρό άνοιγμα θύρας εξόδου) $\geq 2,00\mu$

Σχήμα 5: Στροφή χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου κατά 90°

Αν η παραπάνω σχέση επαληθεύεται τότε είναι δυνατή η χρήση του ανελκυστήρα από άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο.

Δ) Αν προβλέπεται ελεύθερος εμποδίων χώρος ελιγμών 1,50Χ1,50μ. μπροστά από τον ανελκυστήρα σε κάθε όροφο, άλλως καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια δημιουργίας του (δυνατότητα περιστροφής αμαξιδίου).

Ε) Αν ο ανελκυστήρας διαθέτει οπτική και ηχητική αναγγελία στάσεων. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξασφαλίζεται και η εξωτερική σήμανση για χρήση τυφλών (π.χ. ένδειξη ορόφου).

δ. Για την κατασκευή ανελκυστήρα σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 4067/2012 (Α' 79), ο οποίος απαιτείται για τη μετακίνηση των ατόμων με αναπηρία και εμποδιζόμενων ατόμων σε υφιστάμενα κτίρια, στα οποία κατά τον χρόνο κατασκευής τους:

- δεν ήταν υποχρεωτική η κατασκευή ανελκυστήρα από τις ισχύουσες τότε διατάξεις, ή

- κατά τον χρόνο ανέγερσής τους ήταν υποχρεωτική η κατασκευή ανελκυστήρα και η σχετική αλλαγή κατά την κατασκευή έχει υπαχθεί στις διατάξεις περί τακτοποίησης ή ρύθμισης αυθαιρέτων ή

- σε κτίρια που διαθέτουν ανελκυστήρα με εσωτερικές διαστάσεις θαλάμου εκτός προδιαγραφών ΕΛΟΤ - EN 81-70, ή

- σε κτίρια όπου πρέπει να γίνει επέκταση των στάσεων του ανελκυστήρα προκειμένου να εξυπηρετηθούν άτομα με αναπηρία και εμποδιζόμενα άτομα

κατατίθενται τα δικαιολογητικά στο πλαίσιο της διαδικασίας Έγκρισης Εργασιών Μικρής Κλίμακας, όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 4 της υπ' αρ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174/2020 απόφασης «Εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) και απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγησή της» σε αντικατάσταση της υπ' αρ. 69701/4461/12.10.2018 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) καθώς και συμπλήρωση της εργασίας α. και τροποποίηση της εργασίας κη. της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017» (Β' 1843).

4. ΚΛΙΜΑΚΕΣ:

α. Η κατασκευή κλιμάκων είναι πάντοτε αναγκαία για την κάλυψη υψομετρικών διαφορών, ανεξάρτητα

από τυχόν μηχανικά μέσα κάλυψης αυτών ή ράμπες. Η ύπαρξη μεμονωμένων βαθμίδων στο χώρο καλό είναι να θεραπεύεται. Συνιστάται η κατασκευή κλιμακοστασίων παραπλεύρως των αντίστοιχων ραμπών ή μηχανικών μέσων κάλυψης των υψομετρικών διαφορών.

β. Για τη βελτίωση της προσβασιμότητας υφιστάμενων κλιμακοστασίων δημοσίων κτιρίων και κτιρίων ειδικών χρήσεων, όλα τα κλιμακοστάσια ανεξαρτήτως αριθμού βαθμίδων θα εξοπλίζονται με συνεχή χειρολισθήρα που θα τοποθετείται σε ύψη 0,70 και 0,90μ. από την ακμή των βαθμίδων, θα εξέχει 0,30μ. στην αρχή και το τέλος της κλίμακας, θα συνεχίζεται στα πλατύσκαλα και θα τοποθετείται στις δύο πλευρές των κλιμακοστασίων.

γ. Οι ακμές των βαθμίδων των κλιμακοστασίων, δημοσίων κτιρίων και κτιρίων ειδικών χρήσεων, θα επισημαίνονται με υλικό σε έντονη χρωματική αντίθεση με την επιστροφή των βαθμίδων. Η αρχή και το τέλος της κλίμακας θα επισημαίνονται επίσης με λωρίδες πλάτους 0,30μ. από πλάκες με έντονες φολίδες κίτρινου χρώματος τύπου Β «ΚΙΝΔΥΝΟΣ».

5. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΛΥΨΗΣ ΥΨΟΜΕΤΡΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ - ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ ΛΥΣΗΣ:

Η επιλογή της βέλτιστης λύσης για την εξασφάλιση της προσβάσιμης κάθετης κυκλοφορίας είναι στην ευθύνη του μελετητή και εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες του κτιρίου. Για την επιλογή της βέλτιστης λύσης ο μελετητής λαμβάνει υπόψη του τα παρακάτω:

α. Οι ράμπες αποτελούν το σύνηθες μέσο κάλυψης υψομετρικών διαφορών, αποτελούν δε την πιο άνετη και αξιόπιστη λύση, ανεξάρτητη από άλλους παράγοντες π.χ. διακοπή ηλεκτροδότησης, μηχανική βλάβη κ.λπ. και με ελάχιστες απαιτήσεις συντήρησης. Η χρήση των ραμπών, όμως, συνιστάται σε εξωτερικούς χώρους, κυρίως λόγω του μεγάλου μήκους που απαιτείται για την επίτευξη των απαιτούμενων κλίσεων. Σε εσωτερικούς χώρους οι ράμπες είναι εύχρηστες για την κάλυψη μικρών υψομετρικών διαφορών. Επισημαίνεται ότι, ράμπες πολύ μεγάλου μήκους αποφεύγονται ακόμη και από άτομα με αναπηρίες δεδομένης της κόπωσης που το μεγάλο μήκος τους προκαλεί. Ράμπες θα πρέπει να προβλέπονται ταυτόχρονα και πλησίον αντίστοιχων κλιμακοστασίων. Μοναδική εξαίρεση στον κανόνα αυτό, αποτελεί η πρόβλεψη ράμπας για την κάλυψη υψομετρικής διαφοράς μικρότερης από 0,30μ. οπότε θα έπρεπε να προβλεφθεί μία μεμονωμένη βαθμίδα, η κατασκευή

της οποίας όμως απαγορεύεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

β. Τα αναβατόρια κατακόρυφης κίνησης με πλατφόρμα συνήθως καταλαμβάνουν λιγότερο χώρο σε ένα κτίριο σε σύγκριση με τους ανελκυστήρες επιβατών, λόγω της έλλειψης φρεατίου και μηχανοστάσιου και την απαίτηση για αβαθές φρεάτιο, εφόσον επιλεγεί η λύση «χωνευτού» αναβατορίου. Τα αναβατόρια κατακόρυφης κίνησης με πλατφόρμα είναι γενικά πολύ πιο εύκολο να τοποθετηθούν εκ των υστέρων σε υφιστάμενα κτίρια, δεδομένου ότι μπορούν να είναι ελεύθερα στο χώρο και επιφέρουν ουσιαστικά λιγότερες δομικές μετατροπές σε σχέση με ένα συμβατικό ανελκυστήρα επιβατών. Όμως, τα αναβατόρια, εν γένει, μεταφέρουν ένα άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο τη φορά και αναπτύσσουν - για λόγους ασφαλείας - πολύ μικρές ταχύτητες (0,15μ/sec) σε σχέση με τους ανελκυστήρες (0,25-1,00μ/sec ακόμη και 4,00μ/sec), οπότε είναι λιγότερο κατάλληλα για χρήση σε κτίρια με σημαντικό αριθμό επισκεπτών με κινητικές αναπηρίες.

γ. Τα αναβατόρια κλίμακας με πλατφόρμα παρουσιάζουν επιπλέον το μειονέκτημα ότι καταλαμβάνουν ζωτικό χώρο στην κλίμακα όπου τοποθετούνται, μειώνοντας το ωφέλιμο πλάτος της όταν λειτουργούν, εμποδίζοντας έτσι την κίνηση του υπόλοιπου πληθυσμού του κτιρίου και ενδεχομένως τη διαφυγή του σε έκτακτες περιπτώσεις.

δ. Τα αναβατόρια κλίμακας με κάθισμα πρέπει να αποφεύγονται σε κτίρια συνάθροισης κοινού δεδομένου ότι εξυπηρετούν μόνο άτομα με κινητικές αναπηρίες που μπορούν να βαδίσουν έστω και λίγο ενώ αποκλείουν άτομα με αδυναμία αυτόνομης κίνησης ή/και στήριξης (π.χ. άτομα παραπληγικά/τετραπληγικά κ.λπ.). Απαιτούν δε την παρουσία δεύτερου ή και τρίτου ατόμου για να μεταφέρει το άτομο στο κάθισμα και το αμαξίδιο στο ανώτερο / κατώτερο σημείο. Τέτοιου τύπου αναβατόρια εξυπηρετούν κυρίως ηλικιωμένα αυτοεξυπηρετούμενα άτομα ή ενδεχομένως προσωρινά τραυματίες με δυνατότητα κίνησης / στήριξης.

ε. Οι ανελκυστήρες αποτελούν το καταλληλότερο μέσον κάλυψης υψομετρικών διαφορών δεδομένης της ικανότητάς τους να μεταφέρουν με ασφάλεια και ταχύτερα πολλά άτομα συγχρόνως. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να εξαντλείται κάθε προσπάθεια τοποθέτησής τους σε υφιστάμενα κτίρια σε εσωτερικούς ή/και εξωτερικούς χώρους αυτών.

Άρθρο 4

Χώροι υγιεινής

1. Μετατροπές:

α. Ο Νέος Οικοδομικός Κανονισμός (ν. 4067/2012), άρθρο 26 προβλέπει την υποχρέωση δημιουργίας στα υφιστάμενα κτίρια ενός τουλάχιστον προσβάσιμου χώρου υγιεινής στο κτίριο με κοινή χρήση ανδρών / γυναικών. Από την υποχρέωση αυτή εξαιρούνται μόνο υφιστάμενα

κτίρια με χρήσεις εμπορίου και γραφείων, εκτός των κτιρίων που στεγάζουν γραφεία υπηρεσιών του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου φορέα, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας, καθώς επίσης και καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος με ανάπτυγμα τραπεζοκαθισμάτων στον εσωτερικό ή εξωτερικό χώρο, με μικτό εμβαδόν μικρότερο από 100 τ.μ., εφόσον αυτό προκαλεί δυσανάλογη επιβάρυνση στους ιδιοκτήτες τους.

β. Δυσανάλογη επιβάρυνση στην προκειμένη περίπτωση νοείται ότι προκαλείται όταν:

- όταν δεν πραγματοποιείται ριζική ανακαίνιση και οι αναγκαίες επεμβάσεις απαιτούν αναδιαμορφώσεις που θα μειώσουν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10% το ωφέλιμο εμβαδόν του καταστήματος ή στις περιπτώσεις των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος το 10% του χώρου τραπεζοκαθισμάτων ή

- όταν προκύπτει ανάγκη χωροθέτησης χρήσης WC ΑμεΑ σε άλλον όροφο στον οποίο δεν υπάρχει πρόσβαση προδιαγραφών ΑμεΑ ή ανάγκη χωροθέτησης σε χώρο που εξαιρείται από την υποχρέωση πρόσβασης και το εναπομένον μικτό εμβαδόν είναι μικρότερο από 100,00 τ.μ. ή

- όταν απαιτείται παρέμβαση στον φέροντα οργανισμό του κτιρίου.

Η εξαίρεση αυτή αφορά μόνο στη δημιουργία προσβάσιμου χώρου υγιεινής, ενώ δεν απαλλάσσει τα παραπάνω κτίρια από την υποχρέωση διασφάλισης των λοιπών απαραίτητων διαμορφώσεων (π.χ. προσβάσιμη είσοδος, πρόβλεψη οριζόντιας και κατακόρυφης κυκλοφορίας κ.λπ.), ώστε οι λειτουργικοί χώροι τους να είναι προσβάσιμοι σε άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα.

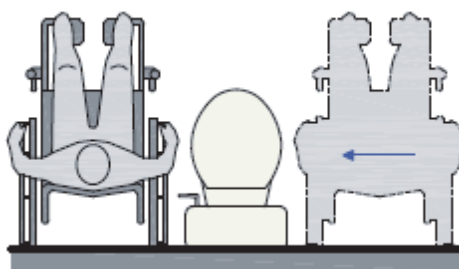
γ. Οι Οδηγίες σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Σχεδιάζοντας για όλους», κεφάλαιο 8 προδιαγράφουν τυπικό προσβάσιμο χώρο υγιεινής, ελαχίστων διαστάσεων 2,00Χ2,25μ., οι οποίες σε υφιστάμενα κτίρια είναι ενδεχομένως δύσκολο να εξευρεθούν. Εναλλακτικά για την προσαρμογή υφιστάμενων χώρων υγιεινής ώστε να καταστούν προσβάσιμοι, πρέπει να τηρούνται οι παρακάτω βασικές αρχές σχεδιασμού:

- Θύρα καθαρού πλάτους 0,90μ.

- Ελεύθερος χώρος από τη μία πλευρά της λεκάνης (ιδανικά καθαρού πλάτους 0,90μ., ελάχιστο αποδεκτό 0,80μ.) για την προσέγγισή της από χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου. Επισημαίνεται ότι στο χώρο αυτό ΔΕΝ τοποθετείται νιπτήρας ή άλλος εξοπλισμός.

- Τοποθέτηση δύο χειρολαβών εκατέρωθεν της λεκάνης, η μία εκ των οποίων (προς την πλευρά της προσέγγισης του αμαξιδίου) θα είναι σπαστή και με δυνατότητα σταθεροποίησης στην κατακόρυφη θέση.

- Τοποθέτηση στοιχείων εξοπλισμού σε μια ζώνη ύψους 0,90-1,20μ. από το δάπεδο.

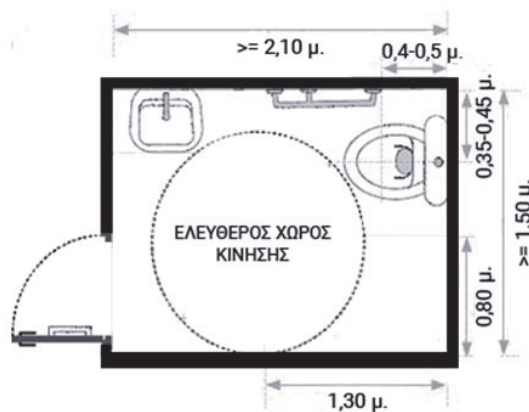

Σχήμα 6: Προσέγγιση λεκάνης από χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου

Σε χώρους που προορίζονται για την εξυπηρέτηση ειδικών κατηγοριών ατόμων με αναπηρίες (π.χ. παιδιά, άτομα μικρού ύψους κ.λπ.), είναι δυνατόν οι ισχύουσες προδιαγραφές να προσαρμόζονται στις ανάγκες αυτών των κατηγοριών.

δ. Για τη δημιουργία χώρων υγιεινής, προσβάσιμων τουλάχιστον σε μέρος ατόμων με αναπηρία, σε υφιστάμενα και μόνον κτίρια μπορούν να εφαρμοστούν τα εξής:

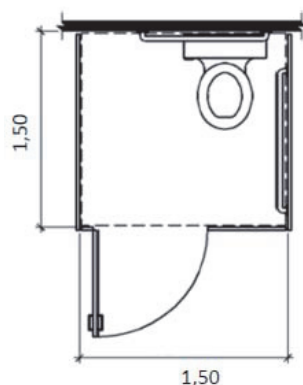
- Συνένωση δύο συμβατικών υφιστάμενων χώρων υγιεινής για τη δημιουργία ενός προσβάσιμου χώρου υγιεινής, ακόμη και για κοινή χρήση ανδρών και γυναικών στη δυσμενέστερη περίπτωση, ελάχιστων διαστάσεων 2,00Χ2,25μ. Σε περίπτωση τεκμηριωμένης αδυναμίας ικανοποίησης των διαστάσεων αυτών επιτρέπεται η κατασκευή χώρου υγιεινής ελαχίστων διαστάσεων 1,50Χ2,10μ. Η τεκμηρίωση θα προκύπτει από τεχνική έκθεση μηχανικού συνοδευόμενη από σχέδια, φωτογραφίες κ.λπ. στοιχεία τεκμηρίωσης της αδυναμίας προσαρμογής.

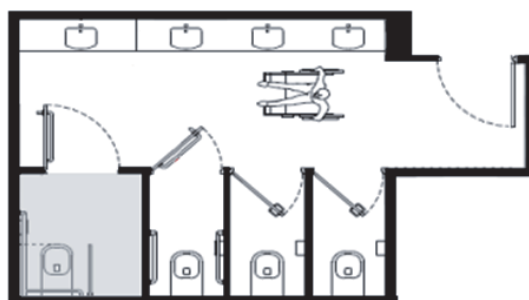
Σχήμα 7: Προσβάσιμος χώρος υγιεινής σε υφιστάμενα κτίρια

- Σε περίπτωση ενός μόνο χώρου υγιεινής σε κτίριο, διαπλάτυνση και προσαρμογή αυτού ώστε να εξυπηρετεί και άτομα σε αναπηρικό αμαξίδιο (διαστάσεις 2,00Χ2,25μ., ελάχιστες αποδεκτές διαστάσεις 1,50Χ2,10μ.).

- Σε περίπτωση αδυναμίας ικανοποίησης και των ελαχίστων προαναφερόμενων διαστάσεων, αξιοποίηση τυχόντος ελεύθερου χώρου, διαστάσεων τουλάχιστον 1,50Χ1,50μ. (Φ1,50μ.), μπροστά από τη θύρα του προσβάσιμου χώρου υγιεινής ως χώρου ελιγμών / περιστροφής χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου έτσι ώστε αυτός να μπορέσει να εισέλθει με την όπισθεν στο χώρο υγιεινής. Ο χώρος υγιεινής σε αυτή την περίπτωση θα διαθέτει μόνο λεκάνη με το απαραίτητο σετ από χειρολαβές και τον ελεύθερο χώρο πλάτους 0,90μ. (έως ελάχιστο αποδεκτό πλάτος 0,80μ.) για την προσέγγιση του χρήστη αμαξιδίου. Ένας τουλάχιστον προσβάσιμος νιπτήρας (χαμηλότερο ύψος, απουσία εμποδίου κάτω από αυτόν όπως ερμάριο, πόδι κ.λπ.) θα τοποθετείται εκτός του χώρου με την λεκάνη, κατά το δυνατόν πλησιέστερα στο χώρο αυτόν. Συνιστάται όμως η πρόβλεψη ενός, έστω και μικρών διαστάσεων, νιπτήρα μέσα στο χώρο της λεκάνης και μικρού ραφιού λόγω της εξαιρετικής σημασίας δυνατότητας χρήσης αυτών από τα άτομα με αναπηρία. Επισημαίνεται ότι, αν το είδος του νιπτήρα επιτρέπει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, την κίνηση τμημάτων αμαξιδίου κάτω από αυτόν, η πρόσθετη διάσταση που προκύπτει, μπορεί να συνηυπολογίζεται στις ελάχιστες διαστάσεις (π.χ. διέλευση υποποδίων κάτω από νιπτήρες).

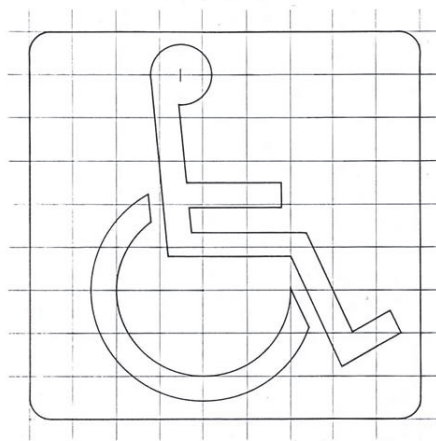
Σχήμα 8: Προσβάσιμος χώρος υγιεινής μόνο με λεκάνη

Σχήμα 9: Χώρος υγιεινής με λεκάνη μόνον

Άρθρο 5 Σήμανση

1. Η ύπαρξη εξυπηρετήσεων για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα πρέπει πάντοτε να σημαίνεται ευκρινώς με τη χρήση του Διεθνούς Συμβόλου Πρόσβασης (ΔΣΠ). Οποιαδήποτε σήμανση πρέπει να κατασκευάζεται από υλικά αδιαφανή, ματ, μη αντανακλαστικά και να διαθέτει έντονη χρωματική αντίθεση φόντου/γραμμμάτων ή πικτογράμματος. Πικτογράμματα που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι τυποποιημένα, απλά, ευδιάκριτα και συνήθους χρήσης. Επισημαίνεται ότι ο μελετητής κατά το σχεδιασμό θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη του και τις ιδιαιτερότητες των ατόμων με προβλήματα όρασης.

Σχήμα 10: Διεθνές Σύμβολο Πρόσβασης

ΠΗΓΗ: Οδηγίες Σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Σχεδιάζοντας για όλους», 1998

2. Προκειμένου για επιτοίχια σήμανση, χρησιμοποιούνται υλικά που δημιουργούν χρωματική αντίθεση με τις επιφάνειες επάνω στις οποίες τοποθετείται. Επιτοίχια σήμανση τοποθετείται σε ύψος 1,40-1,60μ. και συνοδεύεται πάντοτε από σήμανση σε γραφή Braille. Σήμανση υποδηλώνουσα αριθμηση ή κάποια εξυπρέτηση τοπο-

θετείται δίπλα -και όχι πάνω στην θύρα- από την πλευρά της χειρολαβής (π.χ. ένδειξη στάθμης ορόφου).

3. Προκειμένου για επικρεμάμενη σήμανση, τοποθετείται εκτός όδευσης πεζών. Χρησιμοποιούνται υλικά σε έντονους χρωματισμούς εύκολα διακριτούς στο χώρο. Στη σήμανση αυτή η κάτω ακμή θα πρέπει να απέχει

2.20μ. από το δάπεδο, για την αποφυγή προβλημάτων σε άτομα με προβλήματα όρασης.

4. Ηχητική σήμανση (π.χ. αναγγελίες) πρέπει να συνοδεύεται πάντα από αντίστοιχη οπτική (π.χ. χρήση κυλιόμενων ταινιών πληροφόρησης) και αντίστροφα.

5. Σε χώρους πολύπλοκους συνιστάται η πρόβλεψη απλοποιημένου ανάγλυφου ομοιώματος ή χάρτη δεξιά της κεντρικής εισόδου για διευκόλυνση του προσανατολισμού ατόμων με προβλήματα όρασης. Ενίοτε διευκολύνει η χρήση επιδαπέδιου οδηγού τυφλών, με την προϋπόθεση ότι δε δημιουργούνται σύνθετα δίκτυα τα οποία τελικά αποπροσανατολίζουν.

Άρθρο 6

Χώροι αναμονής και διαφυγή σε έκτακτες περιπτώσεις

1. Η πρόβλεψη της παρ. 2 του άρθρου 26 του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ν. 4067/2012) για τη δημιουργία προστατευμένων προσβάσιμων χώρων αναμονής σε περίπτωση έκτακτων αναγκών σε κάθε όροφο αφορά και σε όλα τα υφιστάμενα κτίρια των ειδικών χρήσεων, που αναφέρονται αναλυτικά στην παρ. 4 του άρθρου 26, αυτού. Ισχύει η αναλογία πρόβλεψης ενός χώρου με μία θέση αναπηρικού αμαξιδίου, όταν ο πληθυσμός του ορόφου είναι μικρότερος από 200 άτομα, ή ενός χώρου με δύο θέσεις αναπηρικού αμαξιδίου όταν ο πληθυσμός του ορόφου είναι μεγαλύτερος από 200 άτομα. Εξαιρούνται από την υποχρέωση αυτή μόνο κτίρια που είναι μονόροφα (ισόγεια) και διαθέτουν προσβάσιμη είσοδο/έξοδο ή διαθέτουν αυτόματα συστήματα καταιονιστήρων (sprinklers), βάσει των διατάξεων του π.δ. 71/1988 «Κανονισμός πυροπροστασίας των κτιρίων», Α' 32.

2. Ως προστατευμένος προσβάσιμος χώρος σε περίπτωση έκτακτων αναγκών, νοείται ο ανοικτός χώρος αναμονής ενός ή δύο αναπηρικών αμαξιδίων (0.80μ. Χ 1.30μ. ανά αμαξίδιο) ανάλογα με τον πληθυσμό, ο οποίος - δεν προσμετράται στον συντελεστή δόμησης - βρίσκεται εντός του πυροδιαμερίσματος του κοινόχρηστου κλιμακοστασίου και δεν παρεμποδίζει την όδευση διαφυγής, όπως αυτή προβλέπεται από τον ισχύοντα κανονισμό πυροπροστασίας. Σε περίπτωση που σε υφιστάμενα κτίρια, προστατευμένος προσβάσιμος χώρος αναμονής δεν είναι δυνατόν να διασφαλιστεί εντός του πυροδιαμερίσματος κοινόχρηστου κλιμακοστασίου (βλ. σχετικά υπ' αρ. Α.Π.οικ.42382/16.7.2013 εγκύκλιος ΥΠΕΚΑ) θα επιλέγεται ανά όροφο κύριος χώρος με δυνατότητα πρόσβασης σε αυτόν διασωστών από το εξωτερικό του κτιρίου, που θα διαμορφώνεται αντίστοιχα ώστε να ικανοποιεί τις ίδιες απαιτήσεις πυροπροστασίας με το κλιμακοστάσιο, θα επισημαίνεται κατάλληλα με το Διεθνές Σύμβολο Πρόσβασης και σε περίπτωση ανάγκης θα χρησιμοποιείται ως χώρος αναμονής ατόμων με αναπηρία.

3. Για την αποτελεσματική λειτουργία αυτού του χώρου, θα πρέπει αφ' ενός μεν να τηρούνται και ελέγχονται αυστηρά οι διατάξεις πυροπροστασίας, αφ' ετέρου δε να συντάσσεται σχέδιο δυνατότητας παραμονής και εκκένωσης / απομάκρυνσης των ΑμεΑ σε έκτακτες περιπτώσεις, που θα συνοδεύει τη μελέτη προσβασιμότητας. Και τούτο διότι σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών (σεισμοί,

πυρκαγιές κ.λπ.), γενικά, η χρήση ανελκυστήρων διακόπτεται επί μακρόν.

4. Ο προστατευμένος προσβάσιμος χώρος θα διαθέτει δυνατότητα πρόσβασης διασωστών από το εσωτερικό ή το εξωτερικό του κτιρίου, πυροπροστασία τουλάχιστον 60 λεπτών και φράγμα καπνού, οπτική ή ηχητική επικοινωνία με την είσοδο του κτιρίου ή επιλεγμένο σημείο με συνεχή παρουσία ατόμου, προσβάσιμη σήμανση φωτιζόμενη ακόμη και σε περιπτώσεις διακοπής ρεύματος, καθώς και φωτισμό ασφαλείας.

Άρθρο 7

Περιβάλλοντες χώροι κτιρίων

1. Στους ακάλυπτους χώρους του οικοπέδου ή γηπέδου καθώς και μέσα στις ελάχιστες αποστάσεις Δ του υποχρεωτικού ακάλυπτου χώρου επιτρέπεται η κατασκευή, μεταξύ άλλων, και κεκλιμένων επιπέδων (ραμπών), μηχανικών μέσων κάλυψης υψομετρικών διαφορών για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία ή εμποδιζόμενων ατόμων κ.λπ. Επίσης σε νομίμως υφιστάμενα κτίρια που δεν διαθέτουν ανελκυστήρα και κατά το χρόνο ανέγερσής τους δεν ήταν υποχρεωτική η κατασκευή του από τις ισχύουσες τότε διατάξεις, επιτρέπεται, η κατασκευή ανελκυστήρα ή άλλων μηχανικών μέσων κάλυψης υψομετρικών διαφορών και του χώρου πρόσβασης σε αυτά με απαραίτητη προϋπόθεση τη σύνταξη ή ενημέρωση της Ταυτότητας Κτιρίου. Για διατηρητέα κτίρια και παραδοσιακούς οικισμούς, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής.

2. Στις περιπτώσεις όπου η έκταση του οικοπέδου είναι μεγάλη και το κτίριο τοποθετείται μακριά από το δρόμο ή η κλίση του φυσικού εδάφους μεταξύ του δρόμου και της εισόδου είναι μεγαλύτερη από 10%, υπάρχει η δυνατότητα να εξασφαλίζεται η ασφαλής προσπέλαση ΑμεΑ / εμποδιζόμενων ατόμων, από τον κοινόχρηστο ή περιβάλλοντα χώρο του κτιρίου με αυτοκίνητο και στη συνέχεια με τις απαιτούμενες εξυπηρετήσεις (μέσα κάλυψης υψομετρικών διαφορών), ως τις εισόδους των κτιρίων. Στις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα στον περιβάλλοντα χώρο, από διαμορφωμένο χώρο στάθμευσης ΑμεΑ, έξω από το κτίριο και όχι από τη στάθμη του πεζοδρομίου ή της οδού.

Άρθρο 8

Διατηρητέα κτίρια - ελάχιστες παρεμβάσεις

1. Στην περίπτωση διατηρητέων κτιρίων και κτιρίων σε παραδοσιακούς οικισμούς, αν από τη χρήση τους απαιτούνται διαμορφώσεις στους λειτουργικούς τους χώρους ώστε αυτοί να είναι προσπελάσιμοι από άτομα με αναπηρία/ εμποδιζόμενα άτομα, θα πρέπει στην αρχιτεκτονική μελέτη που υποβάλλεται στο Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής να συμπεριλαμβάνεται και η μελέτη προσβασιμότητας, όταν αυτή επιβάλλεται από τη χρήση του κτιρίου. Το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής είναι αρμόδιο να γνωμοδοτήσει υπέρ ή κατά των προτεινόμενων παρεμβάσεων που επηρεάζουν ενδεχομένως τα μορφολογικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των κτιρίων αυτών (άρθρο 21, ν. 4030/2011).

2. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των κτιρίων αυτών. Σε περίπτωση, δε, τεκμηριωμένης αδυναμίας διασφάλισης πρόσβασης σε χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων θα πρέπει να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε όλες τις άλλες κατηγορίες ατόμων με αναπηρίες, όπως άτομα με αναπηρίες όρασης/ακοής κ.λπ.. Η τεκμηρίωση της αδυναμίας θα προκύπτει από Τεχνική Έκθεση μηχανικού, συνοδευόμενη από σχέδια, φωτογραφίες κ.λπ. στοιχεία τεκμηρίωσης της αδυναμίας προσαρμογής, η οποία θα προσκομίζεται στην αρμόδια ΥΔΟΜ και θα ενημερώνει το φάκελλο οικοδομικής αδείας του κτιρίου εφόσον αυτός υπάρχει.

3. Για την εγκατάσταση ανελκυστήρα σε διατηρητέα κτίρια δεν είναι απαραίτητη η διαδικασία που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 3γ του άρθρου 6 του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ν. 4067/2012), δηλαδή ο καθορισμός συμπληρωματικών ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης (ειδική ρύθμιση) με την έκδοση υπουργικής απόφασης, με την προϋπόθεση ότι συντρέχουν σωρευτικά τα ακόλουθα:

i. Αιτιολογείται επαρκώς η ανάγκη εγκατάστασης ανελκυστήρα (ΑΜΕΑ, εμποδιζόμενα άτομα, συχνή μεταφορά φορτίων κ.λπ.), βάσει τεκμηριωμένης τεχνικής έκθεσης.

ii. Οι διαστάσεις του είναι οι ελάχιστες κατά περίπτωση απαιτούμενες.

iii. Ο ανελκυστήρας ενσωματώνεται σε νέο κατακόρυφο μεταλλικό φορέα, στατικά ανεξάρτητο από το κτίριο και όχι σε φρεάτιο από οπλισμένο σκυρόδεμα.

iv. Ο μεταλλικός φορέας χωροθετείται στο εσωτερικό του κελύφους του διατηρητέου κτιρίου χωρίς στατική εξάρτηση από αυτό.

v. Οι επεμβάσεις που απαιτούνται για την εγκατάσταση του μεταλλικού φορέα του ανελκυστήρα δεν επηρεάζει τη στατική συμπεριφορά του φέροντα οργανισμού του κτιρίου. Ειδικότερα, η διάνοιξη της οπής στον οριζόντιο φέροντα οργανισμό του κτιρίου (εφόσον τούτο είναι αναγκαίο και ο ανελκυστήρας δεν τοποθετείται σε υφιστάμενο κενό καθ' ύψος χώρο) διενεργείται κατά τρόπο που δεν επηρεάζει τη στατική του επάρκεια. Οι δε τυχόν απαιτούμενες περιμετρικές ενισχύσεις του δαπέδου στο σημείο αυτό είναι διακριτικές και συνάδουν με τα αρχιτεκτονικά, μορφολογικά και διακοσμητικά στοιχεία του χώρου.

vi. Η εγκατάσταση είναι αναστρέψιμη και δεν αλλοιώνει εν γένει το χαρακτήρα του διατηρητέου κτιρίου.

Συμπληρωματικά, επισημαίνονται τα εξής:

A. Η σχετική πρόταση συνοδεύεται υποχρεωτικά από στατική μελέτη αρμοδίου μηχανικού, η οποία, μεταξύ των άλλων, τεκμηριώνει τα (4) και (5) ανωτέρω.

B. Οι ανωτέρω προϋποθέσεις ελέγχονται βάσει σχετικής αρχιτεκτονικής μελέτης που υποβάλλεται στο οικείο Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής, το οποίο και γνωμοδοτεί σχετικά προκειμένου να είναι δυνατή στη συνέχεια η χορήγηση της απαιτούμενης κατά περίπτωση αδειοδοτικής διοικητικής πράξης.

Γ. Για τα διατηρητέα κτίρια τα οποία είναι κηρυγμένα και ως νεώτερα μνημεία από το ΥΠ.ΠΟ.Α. θα πρέπει να έχει εκδοθεί και απόφαση έγκρισης της μελέτης από την αρμόδια υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ:

Καταλληλόλητα υλικών

Άρθρο 1

Επιστρώσεις δαπέδων

1. Για τις επιστρώσεις δαπέδων απαιτούνται υλικά που εξασφαλίζουν αντιολισθηρότητα, ομοιογένεια, σταθερότητα, ευκολία στον καθαρισμό και τη συντήρηση, με μικρή αντανάκλαστικότητα, χωρίς σημεία εκτροπής των αναπηρικών αμαξιδίων και των άλλων βοηθημάτων, χωρίς αρμούς διαμόρφωσης των δαπέδων σε μέγεθος που να δημιουργούν κραδασμούς στην κίνηση των αμαξιδίων ή να προκαλούν ανατροπές κατά το βάδισμα των εμποδιζόμενων ατόμων και χωρίς κατώφλια αλλά και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που να προεξέχει ή να βυθίζεται στο δάπεδο περισσότερο από 2 εκατοστά. Η χρήση παχιάς μοκέτας όπως επίσης και το υπερβολικό γυάλισμα επιφανειών (π.χ. από μάρμαρο, γρανίτη κ.λπ.) πρέπει να αποφεύγονται.

2. Σε περίπτωση τοποθέτησης - κατασκευής οδηγών τυφλών από πλαστικό υλικό, αυτοί θα πρέπει να εγκιβωτίζονται στις δύο επιμήκεις πλευρές σε κατάλληλα στρογγυλεμένα προφίλ, που δε θα εμποδίζουν την κίνηση ατόμων με κινητικές αναπηρίες, προς αποφυγήν αποκόλλησής τους και μετατροπής τους σε παγίδες σε βάρος των τυφλών ατόμων. Θα πρέπει αφενός να ακολουθούν την υφή των πλακιδίων που περιγράφονται στην υπ' αρ. 52907/2009 απόφαση Υ.Π.Ε.Κ.Α., Β' 2621 και αφετέρου να έχουν έντονη χρωματική αντίθεση με την υπόλοιπη επιστρώση. Επισημαίνεται ότι η χρήση οδηγών τυφλών σε εσωτερικούς χώρους δεν επιβάλλεται νομοθετικά, η δε τοποθέτησή τους - εφόσον επιλεγεί ως λύση σε σύνθετους κυρίως χώρους (π.χ. νοσοκομεία, αεροδρόμια κ.λπ.) - θα πρέπει να γίνεται με πολλή προσοχή ώστε να μην δημιουργούνται πολύπλοκα δίκτυα, τα οποία τελικά οδηγούν σε αποπροσανατολισμό των χρηστών.

3. Ειδικά, προκειμένου για την επισήμανση τύπου Β «ΚΙΝΔΥΝΟΣ» όλων των σημείων που αναφέρονται στην απόφαση 52907/2009 (Β' 2621), τόσο σε εσωτερικούς όσο και σε εξωτερικούς χώρους, επιτρέπεται εναλλακτικά αντί πλακών η χρήση κατάλληλων μη ανακλαστικών μεταλλικών ή έγχρωμων - σε έντονη χρωματική αντίθεση με την παρακείμενη επιστρώση - πολυμερών «καρφιών» (ταπών) διατομής ημίσεως θόλου με τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά, τις μεταξύ τους αποστάσεις και τους τρόπους τοποθέτησης που περιγράφονται στο πρότυπο AFNOR NF P98-351 για τη δημιουργία ζώνης ειδοποίησης ΚΙΝΔΥΝΟΥ αντίστοιχου πλάτους. Η ζώνη αυτή κατασκευάζεται στις ίδιες αποστάσεις από ακμές, θύρες κ.λπ. που ορίζει η ως άνω υπ' αρ. 52907/2009 απόφαση.

Άρθρο 2

Επενδύσεις κατακόρυφων επιφανειών

Η χρήση ανοξειδωτων επενδύσεων και εν γένει επενδύσεων με υλικά υψηλής ανακλαστικότητας σε μεγάλες επιφάνειες προκαλεί σύγχυση σε άτομα με μειωμένη όραση και ηλικιωμένα άτομα και πρέπει να αποφεύγεται. Αντίστοιχα, συνιστάται η αποφυγή χρήσης επενδύσεων με σύνθετα σχέδια ή σχέδια που ενδεχομένως μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση (π.χ. απεικόνιση τοπίων, θυρών κ.λπ.) που ενδεχομένως προκαλούν σύγχυση ή/και

αγχώδεις καταστάσεις σε άτομα με νοητικά / γνωστικά προβλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ:
Λοιπές διατάξεις

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 7 Ιουλίου 2020

Ο Υφυπουργός

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

